

Universitetet
i Stavanger

DET HUMANISTISKE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram:

Master i Spesialpedagogikk

Høstsemesteret 2012

Åpen

Forfatter: Inger Johanne Lund Strømmland

.....
(signatur forfatter)

Veileder: Ella Maria Cosmovici Idsøe

Tittel på masteroppgaven: Hvilken betydning har tidlig traumatisering for læring, og hvordan bør læringssituasjonen tilrettelegges for barn som har opplevd dette?

Engelsk tittel: How does early trauma affect learning and how the learning environment should be adjusted for traumatised children?

Emneord: Tidlig traumatisering, traumer, omsorgssvikt, karakteristika, identifisering, lærings perspektiv, læringsmiljø, relasjoner, mestring, stress

Sidetall: 73
+ vedlegg/annet: 3

Stavanger, 20 november 2012

Forord

Ved å gjennomføre denne masterstudien har jeg fått mulighet til å fordype meg i en tematikk innenfor det spesialpedagogiske feltet som jeg synes er interessant og spennende. Gjennom utdanningen og praksis har jeg fått en innsikt i traumer og læring, noe som videre førte til et ønske om mer kunnskap og kompetanse om hvordan en kan skape en bedre skolehverdag for disse barna. Denne studien har gitt meg kjennskap til hvor viktig rolle læreren spiller i disse barnas liv, samtidig som det har gitt meg viktig lærdom som kan være verdifull i yrkeslivet mitt.

Jeg vil rette en takk til min veileder Ella Maria Cosmovici Idsøe, som har gitt meg konstruktive tilbakemeldinger, gode råd, vært en god støtte gjennom hele prosessen og kommet med nyttig kunnskap om emnet. De oppmuntrende og motiverende tilbakemeldingene har gjort arbeidet med masterstudiet til en positiv opplevelse.

Videre vil jeg takke de fem informantene som ville delta i studien, ved å dele sin kunnskap og erfaringer. Skoleledelsen må også få en takk for god hjelp med å organisere slik at det gjorde det mulig å gjennomføre intervjuene.

Til slutt vil jeg rette min takk til alle rundt meg som har støttet meg og gitt meg oppmuntrende ord gjennom hele prosessen. Alle mine venninner som har gitt meg oppmuntrende ord og positiv støtte. Jobben min som har tilrettelagt det slik at det gjorde det mulig å gjennomføre masteroppgaven ved siden av arbeidet. Og tilslutt familien min som har stilt opp, og ikke minst samboeren min og gutten min som har vært tålmodig gjennom hele prosessen.

Sammendrag

Hensikten med denne studien var å rette fokuset mot viktigheten av kunnskap og kompetanse om barn som har opplevd traumer og hvordan dette påvirker læring. Det var også viktig å belyse hvor viktig lærerens rolle er i forhold til disse barna og hvordan en lettere skal kunne gjenkjenne disse barna. Målet ved studien var å få en økt innsikt og forståelse i hvordan lærere oppfatter traumatiserte barn og hvordan disse barna fungerer i skolen og hva lærere kan gjøre for å hjelpe disse barna på best mulig måte.

Teorien som er brukt i denne studien har utgangspunkt i internasjonal og nasjonal forskning og litteratur. Det var hensiktsmessig å presentere teori om tidlig traumatisering, type 1 og type 2 traumer og omsorgssvikt for å få en dypere forståelse av hva traumer var. Videre presenterer jeg kjennetegn ved barn som er utsatt for traumer, før jeg går nærmere inn på mulige konsekvenser av traumer og til slutt ser på hvordan lærere kan hjelpe for å skape et godt læringsmiljø for disse barna.

Denne studien er basert på en fortolkende fenomenologisk forskningsmetode som bygger på å *illustrere hvordan mennesker opplever fenomener i sin livsverden* (Kvale, 2010:33). Det ble benyttet en intervju metode som var basert på semistrukturert intervju med en intervjuguide som ga mulighet for en god samtale med en viss struktur og føring.

Resultatene som kommer frem viser at det er samsvar mellom empirien og teorien på noen områder. Det kommer frem at blant lærere som arbeider daglig med traumatiserte barn er det god kompetanse og kunnskap, men at det trengs en kompetanseheving blant lærere generelt. Det trengs kunnskap om barn som har opplevd traumer og hvordan dette påvirker læringen, med tanke på identifisering, gode tiltak og hensiktsmessig tilrettelegging. Studien kan være en indikasjon på at skolen og lærere er for dårlig forberedt og har for liten kunnskap om tilnærming til disse barna, dette kan føre til at det blir vanskeligere for lærere å rette fokuset mot disse barna. Funnen tyder også på at lærere har en betydelig rolle i disse barnas liv, og at de kan være en viktig støtte for disse barna både sosialt, emosjonelt og faglig.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	I
Sammendrag.....	II
Innholdsfortegnelse.....	III
1.0 Innledning.....	1
1.1 Studiens relevans.....	1
1.2 Studiens formål og problemstilling.....	1
1.3 Oppgavens struktur.....	2
2.0 Teori.....	4
2.1 Teoretisk rammeverk.....	4
2.1.1 Tilknytnings teori.....	4
2.1.2 Tidlig sikkerhet bygger resiliens.....	5
2.1.3 Traume teori.....	6
2.1.4 Lazarus sin teori om stress og mestring.....	6
2.2 Traumers innvirkning hos barn.....	7
2.2.1 Tidlig traumatisering.....	7
2.2.2 Traumer- type 1 og type 2.....	8
2.2.3 Omsorgssvikt.....	9
2.3 Karakteristika og identifisering.....	10
2.3.1 Posttraumatiske stresslidelser.....	11
2.3.2 Traumatiserte barns atferd.....	12
3.0 Konsekvenser og akademiske prestasjoner.....	14
3.1 Generelle konsekvenser.....	14
3.2 Kognitiv påvirkning.....	14
3.3 Utviklingsmessige konsekvenser av traumer.....	15
3.4 Nevrobiologisk perspektiv på traumer.....	16
3.5 Læringsperspektiv på traumer.....	17
3.6 Spesifikke skolerelaterte konsekvenser av traumer.....	18
3.6.1 Språk og kommunikasjons ferdigheter.....	18
3.6.2 Organisere narrativt materiale.....	19
3.6.3 Ta andres perspektiv.....	20
3.6.4 Oppmerksomhet.....	20
3.6.5 Kunne regulere følelser.....	20
4.0 Et tilrettelagt læringsmiljø for traumatiserte barn.....	22
4.1 Mestring og traumer.....	24
4.2 Traumatiserte barn og relasjoner.....	26
4.3 Traume sensitive miljøer og tiltak i skolen.....	28
5.0 Forskning og metode.....	30
5.1 Metodisk tilnærming.....	30
5.2 Fenomenologi og hermeneutikk.....	31
5.3 Kvalitativ intervjuundersøkelse.....	32
5.4 Intervjuprosessen.....	33
5.4.1 Intervjuguide.....	33
5.4.2 Utvalg.....	34
5.4.3 Prøveintervju.....	35
5.4.4 Gjennomføring av intervjuene.....	35
5.4.5 Bearbeiding av data.....	36
5.5 Analyseprosessen.....	37
5.6 Vurdering av forskningskvalitet.....	38
5.6.1 Validitet.....	38

5.6.2	Reliabilitet.....	39
5.6.3	Feilkilder.....	39
5.6.4	Generaliserbarhet/overførbarhet.....	40
5.7	Etiske betraktninger.....	41
6.0	Resultater og drøfting	43
6.1	Pedagogens kunnskap om identifisering.....	43
6.1.1	Identifisering av barn som har opplevd traumer.....	43
6.1.2	Pedagogers oppmerksomhet i forhold til disse barna og atferdsmønstre.....	46
6.1.3	Forskjell mellom tidlig traumatisering og senere traumatisering når det gjelder akademiske prestasjoner.....	47
6.2	Pedagogens kompetanse.....	49
6.2.1	Traumatiske hendelser og akademiske prestasjoner.....	49
6.2.2	Ulike mestringsteknikker.....	50
6.2.3	Pedagogens støtte.....	52
6.3	Læringssituasjonen.....	53
6.3.1	Læringsmiljø.....	53
6.3.2	Læringsstrategier.....	55
6.3.3	Emosjonell støtte.....	57
6.3.4	Emosjonell støtte og akademiske prestasjoner.....	59
7.0	Oppsummering og konklusjon.....	61
8.0	Videre forskning.....	63
9.0	Litteraturliste.....	65
	Vedlegg I: Godkjenning fra NSD.....	70
	Vedlegg II: Informasjonsskriv til informantene.....	71
	Vedlegg III: Intervjuguide.....	72

